

Ana
Šverko

USPOSTAVNI ISTRAŽIVAČKI PROJEKT

Dalmacija kao odredište europskog Grand Toura 18. i 19. stoljeća

Dalmatia – a Destination of the European Grand Tour in the 18th and the 19th Century

AKRONIM: GRANDTOURDALMATIA

TRAJANJE: 36 mjeseci

VODITELJICA: doc. dr. sc. Ana Šverko

SURADNICI: dr. sc. Ivica Čović, dr. sc. Irena Kraševac, prof. dr. sc. Cvijeta Pavlović, Iva Raič Stojanović (doktorandica), Ivana Vlaić (doktorandica), prof. dr. sc. Josip Vrandečić

KONZULTANTI: Flora Turner - Vučetić, povjesničarka umjetnosti, prof. dr. sc. Joško Belamarić, dr. sc. Pierre Pinon

SLUŽBENA MREŽNE STRANICE: <http://grandtourdalmatia.org/>

Grand Tour – veliko putovanje koje je kulminiralo u 18. stoljeću, temeljito mijenja čovjekov odnos spram prirode i društva. Upoznajući svijet, on ispituje i vlastiti identitet. Nasljeđeni duh mjesta, koji su pokušavali zabilježiti onodobni putopisci, dao je prirodi i spomeničkoj baštini gotovo mitska obilježja te stvorio potrebu uspostave snažne veze čovjeka i njegove okoline. U tom razdoblju revolucija u prirodnom, društvenim i tehničkim znanostima, koje se zajedno nadovezuju na intelektualnu revoluciju 17. stoljeća, začetak je modernog društva i suvremenog pristupa u umjetnosti i arhitekturi.

Premda je raniji fokus *Grand Toura* bio Rim, istraživanje antičkog svijeta širi područje putovanja na druge djelove Rimskog carstva, među kojima važno mjesto zauzima Dalmacija. Crteži i literarna djela onodobnih putopisaca-umjetnika, čuvaju se u vodećim europskim muzejima i bibliotekama i čine važan segment europske kulturne baštine.

Dalmacija je iz dva osnovna razloga bila izuzetno važno odredište europskog *Grand Toura* 18. i 19. stoljeća: kao vrelo antičkih oblika čije poznavanje pomaže u traganju za univerzalnim jezikom u umjetnosti i arhitekturi, ali i kao gotovo nepoznat kraj koji potiče prosvjetiteljsku čežnju onodobnih intelektualaca za otkrivanjem i upoznavanjem svijeta.

Po prvi put će se sabrati sva poznata djela onodobnih putopisaca te interdisciplinarno analizirati i vrednovati. Tim stoga čine komparatistica književnosti, povjesničarke umjetnosti i arhitekture, povjesničar i arhitekti. Projekt će jednako biti koncentriran na primarne motive putovanja Dalmacijom, ali i na sasvim male, marginalne detalje u putopisima (i na crtežima), gotovo slučajne prenositelje duha mjesta. Cilj je pružiti što cjelovitiji uvid u utjecaj Dalmacije na razvoj europskog klasicizma i romantizma te u onodobnu složenu kulturno-rološku sliku Dalmacije. U današnje doba sve naglašenijeg virtualnog doživljavanja

prostora ističe se važnost spoznaje prostora izravnim iskustvom, kao jedinog istinskog doživljaja mjesta, ali jednako tako i svakog spomenika i pojedinačnog umjetničkog djela, odnosno kulturne baštine uopće. Interdisciplinarni će pristup omogućiti cjelovitije sagledavanje i razumijevanje traganja za idealom, koje je obilježilo razdoblje klasicizma.

Na mrežnim stranicama projekta će pri kraju istraživanja biti objavljena baza podataka kojom se kontinuirano digitalno mapira *Grand Tour* u Dalmaciji. Naime, putopisci i umjetnici koji su u razdoblju od tih dvjestotinjak godina putovali Dalmacijom povezuju se s mjestima koja su posjetili te s njihovim umjetničkim, znanstvenim i literarnim djelima koja su nastala kao rezultat posjeta Dalmaciji. Baza podataka se razvija u suradnji s dizajnerom Damiirom Gamulinom, koji oblikuje vizualni identitet projekta.

Osnovni izvori za sakupljanje podataka su istraživanja svjetskih muzeja i arhiva (London, Beč, Sankt Peterburg), gdje se čuva velik dio slikovne građe nastale kao rezultat *Grand Toura* u Dalmaciji, te već tijekom prve godine projekta održane dvije međunarodne konferencije. Dok je prva bila posvećena *Grand Touru* i Dioklecijanovoj Palači (*Diocletian's Palace in the works of Adam, Clérisseau and Cassas*, studeni 2014.), naredna (*Discovering Dalmatia. Dalmatia in 18th and 19th century travelogues, pictures and photographs*, svibanj 2015.) je bila posvećena čitavoj Dalmaciji u kontekstu *Grand Toura*, i organizirana u sklopu tjedna znanstvenih i stručnih događanja u Institutu za povijest umjetnosti – Centru Cvito Fisković u Splitu pod zajedničkim naslovom *Discovering Dalmatia*. Konferencije su okupile 35 domaćih i međunarodnih znanstvenika, čija će znanstvena

izlaganja biti i publicirana tijekom ovog istraživačkog razdoblja.

U 2015. godini bit će održana i radionica posvećena djelima s motivima Dalmacije i Italije u razdoblju 18. i 19. stoljeća uglavnom austrijskih, njemačkih i francuskih umjetnika u zbirka crteža, grafika i slikarstva zagrebačkih muzeja i galerija. Cilj radionice nije samo dopuna baze podataka, već i izravno upoznavanje studenata s originalima umjetničkih djela koja nisu u stalnim postavima muzeja i galerija, te s načinom njihova inventiranja i čuvanja.

Istraživanje bilježenja prostora putem različitih medija središnja je tema serije od tri interdisciplinarnih studentskih radionica (studenti arhitekture, povijesti umjetnosti, sociologije, književnosti i likovne akademije) posvećene Dioklecijanovoj palači u Splitu, kao jednom od najznačajnijih odredišta *Grand Toura* u Dalmaciji. Istražuju se informacije koje nose mape, crteži i tekstovi posvećeni Dioklecijanovoj palači nastali tijekom 18. i 19. stoljeća. Pomoću tih se materijala pokušava vizualizirati onodobna Dioklecijanova palača, odnosno grad Split. Putem takve komunikacije s različitim aspektima onodobnog urbanog života, analizira se i današnje stanje Dioklecijanove palače.

Tijekom projekta održavaju se brojna javna predavanja domaćih i međunarodnih stručnjaka i predavljanja projekta u Hrvatskoj i inozemstvu. Uz predavljanje i publiciranje rezultata istraživanja na međunarodnim konferencijama i u znanstvenim časopisima, projekt bi rezultirao i znanstvenom monografijom posvećenom Dioklecijanovoj palači, čija je građa nastala kao rezultat međunarodnih konferencija održanih u sklopu ovog projekta. ×